

Aşağıdaki metin Taşköprüzâde'nin eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye isimli kitabının sonunda yer alan otobiyografisinin bir kısmıdır. Söz konusu kısmın tercih edilme sebebi bir alimin eğitim sürecini bizzat kendi dilinden okuyucuya sunmaktır. Ayrıca okumuş olduğu ilimleri ve de bu ilimlerde takip ettiği kitapları sırasıyla zikretmiş olması sebebiyle ideal bir müfredat çalışmasının keyfiyetine dair de bir izlenim oluşturacaktır:

“Her şeyin sahibi ve her şeyi bilen Allah'ın yardımıyla, önde gelen alimlerin halleri ve büyük şeyhlerin menkıbelerine dair anlattıklarımın sonuna geldim. Şimdi bu büyük insanlarınki gibi, bu meraklı kulun da kendi hayatını anlatma zamanı geldi. Ancak kusurlarım bu maksadımı yerine getirmeme engel oldu. Başlamakla bırakmak arasında gidip geldim. Bu şekilde tereddüt yaşarken içimde başlama isteği daha ağır bastı. “Efendilerin huzurunda hizmetçilerin de anılması gerekir.” sözüne istinaden, yüce ve güçlü olan Allah'a dayanarak yazmaya başladım. Kalem korku vadilerinde kayarken kâğıt da utanç ve hayâ içinde yutkunuyordu.

Diyorum ki; ben, zayıf ve hastalıklı haliyle yüce Allah'ın acımasına muhtaç olan kul ve insanlar arasında Taşköprülüzâde diye bilinen Ahmed bin Mustafa bin Halil'im. Allah engin keremi ve bol lutfuyla babamı ve dedemi affetsin. Allah, hidâyet ve takvayı azığım etsin, her gün bana ilim versin ve ilmimi artırsın.

Rahmetli babamın anlattığına göre, ben doğmadan kısa bir süre önce babam, Bursa'dan Ankara'ya gitmek üzere yola çıkacağı sabahın gecesinde, rüyasında güzel yüzlü yaşlı birini görür. Babama, “Gözün aydın, bir oğlun olacak. Ona Ahmed adını koy.” der. Ertesi sabah yola çıkan babam, gördüğü rüyayı anneme anlatır. 901/1495 senesi Rebûlevvel ayının on dördüncü gecesini dünyaya geldim. Yedi yaşına geldiğimde Ankara'ya taşındık. Orada Kur'ân okumaya başladık. O sıralarda babam bana Isâmüddin lakabını takarak Ebü'l-Hayr künyesini verdi. Benden iki yaş daha büyük bir kardeşim vardı. Onun adı ise Muhammed'di. Babam ona da Nizâmeddin lakabını taktı ve künyesini Ebû Saîd koydu. Kur'ân'ı hatmettikten sonra Bursa'ya gittik. Rahmetli babam bize biraz Arapça öğretmişti. Daha sonra babam İstanbul'a gitti ve beni Yetim lakaplı büyük alim Alâeddin Efendi'ye teslim etti. Yukarıda ondan bahsetmiştik.

Yetim Efendi'den *el-Maksûd* denen kısa sarf kitabını, İzzeddin Zencânî'ye ait *el-Muhtasar'ı*,

özlü bir eser olan *Merâhu'l-Ervâh*'ı okudum. Yine nahiv konusunda Şeyh İmam Abdülkâhir el-Cürcânî'nin *el-Mie*, İmam el-Mutarriżî'nin *el-Misbâh*, Şeyh Allâme İbn Hâcib'in *el-Kâfiye* adlı eserlerini okudum. Başından sonuna kadar da kardeşimle birlikte ezberledim.

Daha sonra *el-Kâfiye*'nin şerhi olan *el-Vâfiye* adlı kitabı okumaya başladık. "Merfûlar" bahsine geldiğimizde amcam Kıvâmüddin Kâsım Efendi Bursa'ya geldi. Orada Molla Hüsrev Medresesi'nde müderris olmuştu. "Merfûlar" bahsinden "Mecrûrlar" bahsine kadar da ondan okuduk.

O sırada kardeşim müzmin bir hastalığa yakalandı. İyileşinceye kadar derse ara vermeme istedi. Onun ricası üzerine *el-Vâfiye*'yi okumayı bıraktım. O süre içinde amcamdan sarf konusunda *Kitâbü'l-Hârûniyye*'yi ve nahiv konusunda İbn Mâlik'in *el-Elfiyye* adlı eserini okudum ve ezberledim. Ezberi tamamladığım 914/1508 senesinde kardeşim vefat etti.

Daha sonra yine amcamın yanında *Dav'ü'l-Misbâh*'ı okumaya başladım. Başından sonuna kadar okuduğum bu kitabı aynı zamanda yazdım ve çok dikkatli şekilde tashih ettim. Ardından yine amcamdan mantık konusunda kısa bir eser olan *İsâgûcî*'yi, Hüsâmeddin el-Kâtî'nin yaptığı şerhle birlikte okuduktan sonra Allâme er-Râzî'ye ait olan *Şerhu's-Şemsiyye* adlı eserin birazını okudum.

O sırada babam İstanbul'dan Bursa şehrine dönmüş, Amasya'daki Hüseyniye Medresesi'ne müderris olmuştu. Amasya'ya vardığımızda *Şerhu's-Şemsiyye*'yi başından sonuna kadar Seyyid Şerîf'in hâşiyesi ile birlikte ondan okudum. Yine ondan, Allâme et-Teftâzânî'ye ait olan *Şerhu'l-Akâid*'i Hayâlî Efendi'nin hâşiyesiyle birlikte, Mevlânâzâde'ye ait *Şerh-u Hidâyeti'l-Hikme*'yi Hocazâde'nin yaptığı hâşiyesiyle birlikte, Mesud er-Rûmî Efendi'ye ait olan *Şerhu'Âdâbi'l-Bahs*'i, Allâme el-İsfahânî'ye ait olan *Şerhu't-Tavâli*'i başından sonuna kadar Seyyid Şerîf'in hâşiyesiyle birlikte, Allâme et-Teftâzânî'ye ait *et-Telhîs* şerhi olan *Şerhu'l-Mutavvel*'i başından sonuna kadar Seyyid Şerîf'in yaptığı hâşiyeyle birlikte, yine Seyyid Şerîf'in *Şerhu'l-Metâli*'e yaptığı hâşiyeden bazı konuları derinlemesine okudum.

Sonunda babam, "Ben üzerimdeki babalık görevimi tamamladım. Bundan sonra iş sana kalıyor." dedi ve bir daha bana hiçbir şey okutmadı. Ben de dayımla, Seyyid Şerîf'in *Şerhu't-Tavâli* kitabına yaptığı hâşiyeyi başından "Vücûb ve İmkân" konularına kadar çok ayrıntılı biçimde okudum.

Daha sonra Muhyiddin el-Fenârî Efendi'den, Seyyid Şerîf'in *Şerhu'l-Miftâh* adlı eserini başından "Fasl ve Vasl" konularının sonuna kadar; ilmiyle amel eden alimlerden biri olan Seyyidî Muhyiddin el-Kocavî Efendi'den, Seyyid Şerîf'in *Şerhu'l-Mevâkıf* adlı eserini "İlâhiyyât" bahsinin başından "Nübüvvât" bahsine kadar; *el-Keşşâf*'tan Nebe sûresinin tefsirini, yine ilmiyle amel eden alimlerden biri olan ve Mîrim Çelebi lakabıyla meşhur Bedreddin Mahmud bin Kadızâde er-Rûmî Efendi'den Ali Kuşçu'nun astronomi konusudaki *Kitâbü'l-Fethiyye* adlı kitabını en ince ayrıntısına kadar okudum. Ben bu kitabı okurken o Bedreddin Efendi de şerh yapıyordu. Yaptığı şerhi Sultan Selim Han'a ithaf etmiş, Sultan da onu Anadolu kazaskeri yapmıştı.

Daha sonra doğum yeri olarak Tunuslu, yaşadığı yer ve şöhreti bakımından Mağosalı olan Şeyh Muhammed Efendi'den *Sahîh-i Buhârî*'nin bir kısmıyla, Kadı İyâz'ın *eş-Şifâ*'sının birazını okudum. Yine ondan cedel ve hilaf ilmini okudum. Onun yanında akli ilimlerle Arapça ilimlerinde araştırmalar yaptım. Sonunda bana, ondan öğrendiğim tefsir, hadis ve diğer ilimleri ve ondan aktarılması doğru ve uygun olan bilgileri aktarma konusunda sözlü ve yazılı icâzet verdi. O da bu ilimleri şeyhi Veliyyullah Şihâbüddin Ahmed Bekkî el-Mağribî'den, o da şeyhi Doğu ve Batı'nın hafızı, hadis konusunda müminlerin emiri İbn Hacer Askalânî'nin oğlu Şihâbüddin Ahmed'den rivayet ederdi.

Aynı şekilde babam da bana hadis ve tefsir konusunda icâzet verdi. O babasından, o da Molla Yegân'dan, Molla Yegân el-Fenârî Efendi'den, o Cemâleddin el-Aksarâyî Efendi'den, o da Şeyh Ekmeleddin'den rivayet ederdi. Her iki ilmi de babam, Hocasâde'den rivayet ederdi. O Molla Yegân'dan, o Hocasâde'den, o Müftü Fahreddin el-Acemî Efendi'den, o Haydar Efendi'den, o Allâme Sâdeddin Teftâzânî'den rivayet ederdi. Yine hadis ve tefsir konusunda Seyyidî Muhyiddin el-Kocavî Efendi bana icazet verdi. O ilmiyle amel eden alim şeyhi Hasan Çelebi el-Fenârî Efendi'den, o da Şeyh Şihâbüddin Ahmed bin Hacer el-Askalânî'nin öğrencilerinden rivayet ederdi."*

*Taşköprülüzâde Ahmed Efendi, *eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye fi Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1.Baskı, İstanbul, 2019.